

ข้อมูลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ
จากการลงพื้นที่งานวิสาหกิจชุมชนแฟร์ 2018
ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ วันที่ 22-23 กุมภาพันธ์ 2561

1.วิสาหกิจชุมชนด้านผ้าทอ

วิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง

รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 วิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ ประจำปี 2560

ที่ตั้ง วิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี 119 หมู่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โทรศัพท์ 081-4764318 โทรสาร 075-583524

วิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี ตั้งอยู่ ณ ตำบลนาหมื่นศรีเป็นชื่อตำบลหนึ่งในอำเภอนาโยง ซึ่งมีชื่อเสียงในด้านผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดตรัง ตรังเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทยด้านฝั่งทะเลตะวันตก มีหลักฐานความเป็นมาที่ยาวนาน ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ตรังเป็นเมืองท่าโบราณที่มีประวัติยาวนานนับพันปี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฝ้ายกเป็นที่นิยมในราชสำนักและแวดวงสังคมชั้นสูง จากเอกสารจดหมายเหตุ พระราชกิจรายวันวันที่ 29 มิถุนายน 2458 กล่าวถึงในสมัยที่รัชกาลที่ 6 เสด็จจังหวัดตรัง ว่า “สมุหเทศาภิบาลมณฑลได้ทรงจัดผ้าพรรณทุกอย่างซึ่งเป็นของทำในพื้นที่บ้าน เช่น ฝ้ายก ผ้าราชวัตร ผ้าตาสมุก ผ้าคาด ผ้าเช็ดหน้า ถวายประทานแจกแก่ข้าราชการตามสมควร” และได้ปรากฏหลักฐานจากจดหมายเหตุว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ ร.ศ.128 ได้ทอดพระเนตรผ้าทอที่เมืองตรัง ข้อความตอนหนึ่งว่า “ได้ถุ่นเรือนใช้เป็นที่หัดทอผ้ามีผู้หญิงมาหัดทอมาก” ย่อมแสดงว่าผ้าทอเมืองตรังมีมาก รวมทั้งในชุมชนนาหมื่นศรีด้วย

จากคำบอกเล่าของคนเฒ่า คนแก่แห่งบ้านนาหมื่นศรี ทำให้รู้ว่าการทอผ้าได้ขาดหายไปช่วงหนึ่งในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองเพราะขาดเส้นด้ายที่จะใช้ทำวัตถุดิบ รวมทั้งการทอผ้าประจำบ้านที่ใช้วัสดุธรรมชาติปั่นฝ้ายย้อมสีเองก็ลดลง เนื่องจากการมีเส้นใยย้อมสีสำเร็จรูปเข้ามาแทนที่ หรือการมีผ้าจากโรงงานและเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่สามารถซื้อได้ง่ายกว่าการลงมือทอเอง การทอผ้านาหมื่นศรีฟื้นคืนมาอีกครั้งเมื่อราว พ.ศ.2514 โดยยายนาง ช่วยรอด คนดั้งเดิมของหมู่บ้านรวบรวมคนทอผ้าอายุรุ่นเดียวกัน ได้ 3 คน คือ ยายผอม ขุนทอง ยายอิน เขยชื่นจิตร และยายเฒ่า ชูบัว ช่วยกันซ่อมแซม กี่ กับเครื่องมือเก่าๆ ให้ใช้การได้แล้วลงมือทอผ้าด้วยความตั้งใจว่าจะให้ลูกหลานได้รู้จักผ้าทอและวิธีทอผ้าแบบดั้งเดิม ต่อมา นางกุศล นิลลออ บุตรสาวของยายนาง เป็นผู้รับช่วงกิจกรรมงานทอผ้า จากนั้นหน่วยงานราชการได้ให้ความสนใจและเข้ามาส่งเสริม (ข้อมูลจาก ระบบสารสนเทศศูนย์อนุรักษ์ผ้าไหมสำนักอนุรักษ์และตรวจสอบมาตรฐานหม่อนไหม กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ http://www.qsds.go.th/silkcotton/k_23.php)

ผ้าทอนาหมื่นศรี แบ่งตามลักษณะโครงสร้างของผืนผ้า ได้ 3 ชนิด ได้แก่ ผ้าพื้น ผ้าตา และ ฝ้ายกดอก ซึ่งแต่ละชนิดแบ่งย่อยเป็นชื่อลายต่างๆ ได้อีกหลายลาย

1.ผ้าพื้น เป็นผ้าที่ใช้ด้ายยืนสีเดียว มีผ้าพื้นธรรมดา แบ่งเป็นผ้าพื้นสีเรียบและผ้าพื้นสีเหลือบ ผ้าหางกระรอก และผ้าล่อง หรือผ้าริ้ว มีลายต่างๆ ได้แก่ ลายหัวพลู ลายดอกเข็ม ลายดอกข่อย

2.ผ้าตา เป็นผ้าที่ใช้ด้ายยืนสลับกันตั้งแต่สองสีขึ้นไป ลายตาสมุก ลายลูกโซ่ตาราง ลายตานก และลายดอกมุด

3.ฝ้ายกดอก เป็นผ้าที่ใช้ด้ายพุ่ง 2 ชนิด เกิดจากการทอด้วยวิธียกดอก หรือการสร้างลวดลาย โดยการเพิ่มด้ายพุ่ง มักใช้ลวดลายดั้งเดิมที่มีความซับซ้อน ใช้จำนวนตะกอ (เขา) มาก ในอดีตมีการทอผ้าเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีจำนวนตะกอนับร้อย ลวดลายเฉพาะของฝ้ายกนาหมื่นศรี ได้แก่ ลายลูกแก้ว ลายแก้ว

ชิงดวง ลายลูกแก้วไข่ง ลายลูกแก้วสีหน่วยใน ลายราชวัตร ลายดอกจัน ลายเกสร ลายดอกกก ลายดอกพิกุล ปัจจุบันมีลวดลายที่นิยมทอเพิ่มอีกกว่า 30 ลาย เช่น ลายพิกุลแก้ว ลายดาวล้อมเดือน ลายลูกแก้วลูกศร ลายขนมเปียกปูน ลายลูกหวาย ลายจัตุรัส ลายดาวล้อมเดือน ลายช่อมาลัย ลายช่อลอกอ ลายดอกมะพร้าว ลายดอกเทียน ลายทำยมังคุด ลายเม็ดแตง ลายข้าวหลามตัด ลายราชวัตรห้อง ลายตีนัด ลายครุฑ ลายนกเหวก (นกการเวก) ลายตุ๊กตาถือดอกบัว ลายกินรี ลายตัวหนังสือ และลายประสม

ลักษณะพิเศษ ของผ้าทอนาหมื่นศรี ได้แก่ โครงสร้างของผืนผ้า ลวดลายและสี ผู้ทอที่มีฝีมือจะนำลายหลายๆลายมารวมไว้ เช่น ลายลูกแก้วใหญ่ ลายลูกแก้วสีหน่วยใน ลายดอกจัน บางผืนประสมเฉพาะชุดลูกแก้ว เป็นต้น ส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ด้านสี ถ้าเป็นประเภทผ้าห่ม และผ้าเช็ดหน้ายกดอก ที่ทอขึ้นใช้เองหรือให้แก่กัน จะใช้ด้ายยืนสีแดง ยกดอกสีเหลือง มีบ้างที่ยกดอกสีขาวหรือสีเขียว หากเป็นผ้าทอเพื่อขาย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงสีด้ายยืน และด้ายพุ่งตามความต้องการตลาด และในกรณีทอใช้เอง ยังคงเป็นสีแดงเหลืองไม่เปลี่ยนแปลง

ภาพการออกร้านค้าและผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน

2.วิสาหกิจชุมชนด้านสมุนไพร

วิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน จังหวัดน่าน

รางวัลชนะเลิศ วิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ ประจำปี 2559

ที่ตั้ง วิสาหกิจชุมชนชีววิถี 130 หมู่ 4 ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน 55000 โทรศัพท์ 054-684079-80 มือถือ 089-7557281

วิสาหกิจชุมชนชีววิถี เป็นธุรกิจชุมชนที่ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2550 เน้นการนำพืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น เช่น ใบหมี่ ดอกอัญชัน มะเฟือง มะกรูด มะขาม ขมิ้นชัน มาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องสำอางสมุนไพร จึงปลอดภัยไม่มีสารเคมี ผสมผสานกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาและการใช้เทคโนโลยีการผลิตภายใต้ระบบมาตรฐาน GMP สามารถพัฒนาจนผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) รางวัลคุณภาพการผลิต ออย.ควอลิตี้อวอร์ด ปีพ.ศ.2557 และได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีพ.ศ.2559

ในปีพ.ศ.2551 มีสมาชิก 79 คน ได้ร่วมทุนจำนวน 82,300 บาท เพื่อผลิตน้ำยาอเนกประสงค์และแชมพูสมุนไพรใบหมี่ผสมดอกอัญชันตามภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษโดยใช้สมุนไพรในท้องถิ่น เพียงหวังนำไปใช้ในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายและเพื่อสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว จากปากต่อปาก ที่กล่าวถึงคุณภาพที่ดีใช้ได้ผล ทำให้ผู้คนสนใจ ชื่อนำไปใช้ ทำให้สมาชิกเกิดรายได้และเป็นการกำลังใจแรงใจนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการบริหารจัดการ บุคลากร อาคารสถานที่ เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การผลิต/การแปรรูป การควบคุมคุณภาพ/มาตรฐาน การบรรจุภัณฑ์และการตลาด ผลิตภัณฑ์สินค้าสมุนไพรของวิสาหกิจชุมชนแห่งนี้ ได้สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดน่าน และเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) การผลิตและแปรรูปสมุนไพรแบบครบวงจรของจังหวัดน่าน ที่มีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ เพื่อนำไปขยายผลและเชื่อมโยงสร้างเครือข่ายสู่ระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่และการท่องเที่ยวเกษตร

ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดเน้นการใช้สมุนไพรในปริมาณที่มาก เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกปลูกสมุนไพร นำรายได้มาสู่ชุมชน เสริมสร้างให้เกษตรกรปลูกพืชสมุนไพรแบบธรรมชาติ เพิ่มโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีงานทำ ด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จึงนำผลกำไรที่ได้ในแต่ละปีกลับมาพัฒนาชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้านและดูแลรักษาทรัพยากรป่าชุมชนอันเป็นแหล่งสมุนไพร เพื่อให้มีใช้อย่างยั่งยืนสืบไป

ผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นของวิสาหกิจชุมชน

1.ผลิตภัณฑ์จากใบหมี่ ภูมิปัญญาแต่โบราณ เพื่อผมนุ่มลื่นเงางาม ได้แก่ แชมพูผสมสมุนไพรใบหมี่-อัญชัน-ขิง ครีมนวดผสมสมุนไพรใบหมี่-อัญชัน-ขิง

2.ผลิตภัณฑ์จากมะกรูด ได้แก่ ครีมหักผสมมะกรูด

3.ผลิตภัณฑ์จากข้าว ได้แก่ ครีมน้ำมันข้าวอาหารผิว สบู่เหลวผสมสมุนไพรน้ำมันข้าว

4.ผลิตภัณฑ์จากเกลือสินเธาว์ จากอำเภอบ่อเกลือ ได้แก่ เกลือขัดผิว สูตรขมิ้นชันผสมน้ำมันฝรั่ง สูตรผลสมสารสกัดน้ำมันข้าว สูตรผสมสารสกัดฟักข้าว

ภาพการออกร้านค้าและผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน

3.วิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านแคว จังหวัดเชียงใหม่

ที่ตั้ง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านแคว ตำบลท่ากว้าง 70/1 หมู่ 3 ตำบลท่ากว้าง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 50140 โทรศัพท์ 053-019599 มือถือ 081-9525348

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านแคว เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2538 ประกอบไปด้วยหลายหน่วยงาน ส่วนใหญ่นั้นจะเป็นกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มข้าราชการ โดยมีสมาชิกทั้งหมดประมาณ 100-200 คน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผู้บริหารงานของกลุ่มมี 7 คน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรบ้านแควนั้นเป็นกลุ่มที่ดำเนินกิจการอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยทางกลุ่มจะทำการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งนั้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีหลายชนิดไม่ว่าจะเป็นลำไยอบแห้ง, ท็อฟฟี่ลำไย, กล้วยกวน, กล้วยอบ, มะขามแก้ว, มะเขือเทศแช่อิ่ม, มะเฟืองแช่อิ่ม, มะม่วงแช่อิ่ม, มะม่วงอบแห้ง เป็นต้น เพราะความยากจนและรายได้ไม่แน่นอน จากการทำนาและเก็บลำไย เพียงปีละครั้งหลักจากนั้น ก็ว่างงานไม่มีความมั่นคงให้ชีวิตทางการเกษตร อำเภอสารภีจึงเข้ามาส่งเสริมให้แม่บ้านแปรรูปผลไม้ตามฤดูกาล โดยเริ่มจากการดองผลไม้ ทั้งมะม่วง ขิง ผักกาด ไข่เค็ม น้ำพริกตาแดง กล้วยฉาบ ข้าวแต่นำออกจำหน่ายตามงานเทศกาลต่างๆ

จากนั้นเริ่มคิดและมองหาโอกาสที่จะนำลำไยมาแปรรูปด้วยการอบแห้งก่อนที่จะขยายไปยังผลไม้ตัวอื่น อาทิ ลิ้นจี่ มะเขือเทศ มะม่วง สตรอเบอร์รี่ ขนุน อะไรที่มีในท้องถิ่นนำมาทำอบแห้งหมด โดยลงทุนจากเล็กก่อนขยายใหญ่ขึ้น จนปัจจุบันมีทั้งโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ และเตาอบลมร้อนไม่มีเขม่า ทำให้ผลผลิตออกมาดีขึ้น สีสวยรสอร่อย

การดำเนินกิจการถือว่าสมาชิกทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงถือว่าสมาชิกทุกคนคือเจ้าของกิจการ นอกจากนี้แล้วทางกลุ่มมีการผลิตผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับลำไย และมีกำลังการผลิตสูงสุดถึง 1,000 กิโลกรัมต่อเดือน และมีกำลังการผลิตเฉลี่ยประมาณ 1,000 กิโลกรัมต่อเดือน ลักษณะการจำหน่ายนั้นมีทั้งจำหน่ายเอง โดยมีร้านค้ากลุ่มจำหน่ายในลักษณะของฝากซึ่งเป็นที่ยอมรับมาก และจำหน่ายให้ผู้แทนจำหน่ายจะเป็นการส่งทางห้างสรรพสินค้า และโรงงาน โดยทางโรงงานจะนำสินค้าไปตีตราเอง กลุ่มลูกค้าที่สำคัญได้แก่ โรงงานอาหาร, ร้านขนม เบเกอรี่ เป็นต้น กระบวนการผลิตสินค้าเกษตรชุมชนในท้องถิ่น โรงงานขนาดย่อมเรียงรายกันไปตามทางยาวของที่ดินกว่า 3 ไร่ แม้จะเล็ก แต่กลับกว้างขวาง โลง สบายตา สำคัญสุดคือความสะอาด สมกับเป็นสถานที่ผลิตอาหารเพื่อชาวโลก มีป้ายคำขวัญติดไว้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน สร้างเงินล้านสู่ชุมชนบ้านแคว สร้างวินัยในองค์กร สร้างสรรค์งานด้วยองค์ความรู้ชุมชน และคำว่า...เศรษฐกิจพอเพียง เคียงข้างประชาชน ปัจจุบันมียอดขายกว่าปีละ 10 ล้านบาท

จุดเด่นของวิสาหกิจชุมชนบ้านแควฯ คือสินค้ามาจากผลผลิตในชุมชนท้องถิ่น ไม่ใช้การผลิตโดยเครื่องจักรแบบโรงงานขนาดใหญ่ ทุกอย่างหมุนเวียนและคืนกำไรแก่ชุมชน ให้ทุกคนอยู่อย่างยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องย้ายถิ่นฐานออกไปจากบ้านเรือนตนเอง ทำให้ครอบครัวมีความสุข

สินค้าตราบ้านแคว – BANKWAE BRAND ได้รับมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือ อย. ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) GMP คือ Good Manufacturing Practice หรือหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร และ HACCP มาตรฐานการผลิต ป้องกันอันตรายต่อผู้บริโภค และอาหารฮาลาล (Halal Food) อาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งอนุมัติตามบัญญัติศาสนาอิสลามมาตรฐานสินค้า OTOP เรียกว่าคุณภาพครอบคลุมพร้อมจำหน่ายไปทั่วโลกด้วยรางวัลมากมายการันตี

ผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นของวิสาหกิจชุมชน

- 1.ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ได้แก่ เครื่องดื่มขิงผงสำเร็จรูป เครื่องดื่มลำไยผงสำเร็จรูป เนื้อลำไยแห้งสีทอง
- 2..ผลิตภัณฑ์บรรจุกระป๋อง ได้แก่ กล้วยกวนบรรจุกระป๋อง เนื้อลำไยอบแห้งบรรจุกระป๋อง มะขามแก้วบรรจุกระป๋อง ทอฟฟี่รวมรสบรรจุกระป๋อง
- 3.ผลิตภัณฑ์อบแห้ง ได้แก่ ขิงอบแห้ง ส้มลิ้ม มะเขือเทศราชินีอบแห้ง มะม่วงอบแห้ง มะขามแก้ว มะเขือเทศอบแห้ง มะเฟืองแช่อิ่มอบแห้ง มะม่วงอบแห้ง ผลไม้อบแห้งรวม 4 ช่อง เนื้อลิ้นจี่อบแห้ง เนื้อสับปะรดอบแห้ง เนื้อขนุนอบแห้ง เนื้อมะม่วงอบแห้ง มะเขือเทศราชินีอบแห้ง สตอเบอร์รี่อบแห้ง มะเฟืองแช่อิ่มอบแห้ง ส้มลิ้มอบแห้ง เนื้อลำไยอบแห้ง

ภาพการออกร้านค้าและผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน